

مهری رفعتی استاد دانشگاه و معاون آموزشی دانشکده خبر:

آموزش علم و عمل

● جواد حیدریان

"جریان آموزش و چرخه علم آموزی و فن یابی در ایران سیری تاریخی دارد که امروزه برخلاف قرن ها پیش که تاریخ علم و ادبیات پارسی، نشانه ای از تازگی و سر زندگی در آن است به سیستمی کلاسیک و البته ناکار آمد تبدیل شده که این چرخه تبادل دانش با آنچه که در جهان امروز به دانش پژوهان ارایه می شود، تفاوت های حیرت انگیزی دارد."

این جمله را به راحتی می توان از لای خروارها اظهار نظر و نقل قول از سوی استادان، مسولان دانشگاه ها و دانشکده های کشور و همین طور فارغ التحصیلان حوزه های اکادمیک و علمی در ایران یافت. اگرچه پیشرفت های تکنولوژیکی این وضعیت را که تغییر نظام آموزشی امری ضروری در پیشبرد اهداف همه جانبه برای رسیدن به توسعه ای پایدار است را در ایران موجب شده اما روند تدریجی این دگرگونی، با آنچه که نیاز و پتانسیل این عرصه در کشور تخمین زده می شود در تضاد است. به هر حال ضرورت دگرگونی و دگردیسی در آموزش و پرورش مقوله ای است که در دستور کار مسولان عالی این حوزه پایه ای و بنیادین تعلیم و تربیت در ایران قرار گرفته است تا با نوعی ساختارشکنی، شاهد شکوفایی نظام آموزشی در پایین ترین و اثر گذارترین مرحله علم آموزی در کشور باشیم.

مهری رفعتی استاد دانشگاه و معاون آموزشی دانشکده خبر در تعریفی که از آموزش ارایه می دهد می گوید: آموزش همان تعلیم به معنای انتقال علم و یافته ها به بشر است. اگرچه قبلا تعلیم گفته می شد و تربیت بعد به آموزش و پرورش تغییر نام پیدا کرد.

شکلی که آموزش دارد این است که در حقیقت انسانها را به سیستمی می کشاند تا کنجکاوای های او را پاسخ دهد و ذهن بشر را نسبت به محیط باز کند. معتقد است: آموزش وسیله ای برای استقلال فکر انسان ها است و انتظار می رود انسان آنچه را که یاد می گیرد، باعث نوعی عدم وابستگی در او شود و این یعنی استقلال در فرد. آموزش ذهنها را باز می کند چون تلاش می کند تا به ما یاد دهد نسبت به چیزهایی که برای ما مهم است ذهنمان روشن شود. رفعتی ادامه می دهد: همیشه واژه های تعلیم و تربیت در کنار هم می آیند چرا که این دو مکمل هم هستند. چون زمانی که شما آموزش می دهید باید نحوه آموزش را هم یاد دهید.

مثلا بچه ای که آموزش دیده است ولی جامعه پذیر نیست یعنی اینکه در جامعه پرورش پیدا نکرده است. اگر از همین ریشه به بالا برویم، ما در برخی مواقع خوب آموزش دیده ایم اما برای آن خوب تربیت نشده ایم و بسیار جاها هم آموزش ما کامل نیست.

وی گفت: مثلا در دبیرستان و دوره راهنمایی، زبان خارجی یاد می دهند اما ریشه ای و کاربردی نیست. ولی ما همیشه با مشکل زبان در مدارس مواجه بوده ایم. مثلا عربی را طوطی وار آموزش می دهند چه برسد به درس های دیگر.

یعنی برخورد حسی کردن با آموزش باعث می شود که آنها یادشان برود ما باید آموزش را جدی بگیریم.

رفعتی گفت: ما باید آموزش را ادراکی کنیم و روی تفهیم بچه ها کار کنیم در دانشگاه ها هم هرچه آموزش می بینیم دانش ما افزون می شود و در این دوره چون وارد مراحل پیشرفته تری شده ایم تیپ رفتاری ما فرق می کند و در

آموزش ما این دگرگونی هم احساس می شود، اما ضرورت تغییر نظام آموزشی به خاطر تغییر نسل ها و همچنین پیرو آن تغییر ذائقه و نیاز جوانان امری بدیهی است چرا که جوانان امروز با جوانان قدیم تفاوت های زیادی دارند و با رشد و توسعه فرهنگ و صنعتی شدن، خانواده ها آموزش فرزندان خود را جدی می گیرند.

وی افزود: نظام آموزشی باید از حالت نمره دهی به حالت ارزیابی تغییر پیدا کند، چرا که اگر امروزه بچه ها نمره خوبی بیاورند، شاگرد ممتاز محسوب می شوند در حالی که با تغییر این سیستم و ارزیابی کلی از دانشجو باید به میزان کیفی علم آموزی او پی برد. معاون آموزشی دانشکده خبر با اشاره به کیفیت و برنامه ریزی آموزشی در رشته های خبرنگاری، عکاسی خبری و مترجمی خبر انگلیسی که در این دانشکده تدریس می شود خاطر نشان کرد: کاربردی شدن واحدهای درسی از ابتکاراتی است که در این دانشکده به خوبی جواب داده است و دانشجویها در کنار آموزش با مقوله کار بی گانه نیستند. اگرچه قبل تر دوره های پلی تکنیک و کاربردی در دستور کار قرار گرفت و در نهایت به نظام آموزشی علمی - کاربردی امروز تغییر پیدا کرد.

مهری رفعتی که خود تحصیل کرده رشته علوم ارتباطات است، می گوید: من تجربه رشته خبرنگاری را دارم و در این جا فهمیدم که در خبرنگاری ظرفیت هایی است که می تواند در کنار علم آموزی فعالیت حرفه ای نیز گنجانده شود. ما فهمیدیم که در این رشته چه کارهایی باید انجام دهیم و چه مهارت هایی را باید بیاموزیم و بر اساس این مهارت ها برای دانش جویان خبرنگاری واحدهای درسی را تعیین کردیم و سعی کردیم این واحدهای

درسی را به روز کنیم. وی با اشاره به مقوله آموزش گفت: در دنیای امروز آموزش به طور مستقیم در خدمت توسعه جامعه است. اگر ما آموزشی دهیم که به درد توسعه جامعه نخورد، فقط یک عده مدرک گرفته اند و بالا رفته اند و اگر این آموزش باعث خردی نشود که بتواند جامعه را به شکلی مثبت دگرگون کند به جامعه ضربه زده ایم و بنابراین فرد تحصیل کرده در این نوع نظام آموزشی با یک بی سواد بی کار هیچ تفاوتی ندارد. وی ادامه داد: آموزش عالی و آموزش و پرورش باید نیازها را مشخص کنند و فعالیت هایی را با هدف توسعه ی فرهنگ در رشته ها و درس های دانش پژوهان تعریف کند و با تغییر شرایط فعلی دیگر بچه ها را در یک محیط حبس نکنیم و آنها را وارد کارگاه های آموزشی خارج از محیط درس کنیم. به خصوص در حوزه علوم انسانی که موضوعات تئوریک مطرح می شود باید طوری برنامه ریزی کنیم که مثلاً یک جامعه شناس وارد بطن جامعه شود و بتواند با نگاهی کارگاهی معضلاتی مثل بی کاری، زندان، اعتیاد، بزهکاری و ... را رویت

کند و بتواند با این مطالعه، تعریفی جامعه شناختی و علمی از جامعه و معضلات آن به دست آورد. وی در مثالی دیگر معتقد است: دانشجوی پزشکی اگر وارد سالن تشریح شود، مطمئناً بهتر می تواند دروس آناتومی را درک کند تا این که با فیلم یا آموزش های غیر کاربردی تجربه کند. بنابراین باید کیفیت در آموزش و توسعه آموزشی مورد توجه واقع شود و هیچ گاه نباید کیفیت فدای کمیت شود. مهری رفعتی در ادامه تصریح کرد: در دانشکده خبر چیزی حدود ۶۵ تا ۷۰

درصد سعی کرده ایم با روحیه ای خبرنگاری با بچه ها ارتباط برقرار کنیم. مثلاً طوری با دانشجوی خبرنگار برخورد می شود که او بتواند با روحیه ای نقادانه به مطالبه خواسته هایش بپردازد و در کنار آن اهل قلم باشد و با رفتاری اجتماعی با مردم ارتباط برقرار کند. چرا که ادب، متانت و نجابت باید در یک خبرنگار نقاد و پرسشگر وجود داشته باشد. معاون آموزشی دانشکده خبر در بخش دیگری از گفتگوش تاکید کرد: تربیت دبیر در دانشکده ها و مراکز تربیت معلم باید به گونه ای باشد که فرد علاوه بر آموزش کلاسیک باید یاد بگیرد که دبیر بودن یک هنر است و شغل دبیری را حس کند و تکنیک های آن را با تربیت استاندارد فرا گیرد.

وی گفت: به نظر من آموزش، علم عمل است، چرا که هم تئوری است و هم عمل و کاربرد. من معتقدم آموزش عالی ما باید در محتوای

دروس بازنگاری کند و این بازنگاری باید مطابق پیشرفت ها و استانداردهای روز دنیا انجام شود به خصوص در علوم انسانی که با تئوری و نظریه پردازی همراه است. آموزش عالی باید به دانشجویان اجازه دهد تا تجربه جوانی خود را در اختیار دیگران قرار دهند چرا که امروزه ما مثل یک جزیره جدا از هم هستیم و با بازنگاری و ایجاد رقابت در محیط های آموزشی مطمئناً به پویایی و تحرک علمی منجر می شود که اتفاقاً قشنگ است.

خانم رفعتی در ادامه گفت و گو با اشاره به ضرورت آموزش از راه دور و همین طور تغییر و پیشرفت رایانه ای و ناگزیر بودن بشر از این نوع آموزش افزود: پیشرفت تکنولوژی این فرصت را در اختیار ما قرار داده است تا انتقال آموزش را از طریق اینترنت انجام دهیم و این یعنی اینکه فرد با امکانات و میزان مطالع خود به نوعی استقلال فکری می رسد و می تواند از خود هم امتحان بگیرد و به نوعی نقش واسطه های آموزشی را نیز کم رنگ می کند و به نظر امری مثبت و تاثیر گذار است هر چند باید در این نوع آموزش مراقب آسیب های استفاده غیر استاندارد از اینترنت باشیم و اینکه تمام وقت ما صرف تعلیم از راه کامپیوتر باشد و هیچ نقشی در دنیای غیر مجازی نداشته باشیم و این حالت نیز محکوم به شکست است چرا که از حالت کاربردی خارج است و کمتر می تواند بر اجتماع و تاثیر بگذارد.

